

Huumekysymyksen muuttunut ongelma kuva

Vuoden 2006 huumekyselyn tulokset

PEKKA HAKKARAINEN – LEENA METSO

Johdanto

Huumetilanteen kehityksestä on saatu viime aikoina rauhoittavia viestejä, joiden mukaan huumeiden käytön ja huumehaittojen 1990-luvun jälkipuoliskolla alkanut voimakas kasvu olisi taitunut. Koululaisten keskuudessa tehdyt kyselytutkimukset osoittavat nuorten huumekokeilujen kasvun pysähtymistä ja joiltakin osin jopa niiden vähentymistä (Ahlström & al. 2003; Kouluterveystutkimus 2007). Omalla tavallaan tilanteen rauhoittumisesta kertoo se, että aikaisempaa harvemmalla nuorella on ystäväpiirissään huumeiden käyttäjiä tai että hän itse on joutunut huumeratjonnan kohteeksi (Piispa & al. 2005 & 2007; Natunen & al. 2006). Myöskään amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäyttäjien lukumäärä ei ole enää kasvanut (Partanen & al. 2007). Huumehaittoista esimerkiksi huume-ehdotin sairastavuus ja poliisin tietoon tullut huumerikollisuus ovat vähentyneet (Rönkä & Salonen 2006). Vastavaanlaisia havaintoja huumeiden käytön ja huumehaittojen kasvutrendien taitumisesta on tehty myös monissa muissa maissa, mikä kielii huume-kiinnostuksen jonkinasteisesta heikkenemisestä nuorisokulttuurin ja nuorten aikuisten juhlimiskulttuurin kansainvälisissä trendeissä. Vielä vuosituhannen vaihteessa kovassa nousussa ollut kokaiinin yleistymisen on sekin tasaantunut. (Huumeongelma Euroopassa, 2006.)

Vuoden 2005 alkoholipaneelitutkimuksen yhteydessä kerätyn suppeahkon väestökyselyn tulokset osoittivat huumekokeilujen ja käytön vähenemistä 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä (Hakkarainen & Metso 2006). Selkein lasku oli nähtävissä kannabiskokeiluissa, mutta myös ekstaasin

käytössä trendi oli laskeva. Sen sijaan kokaiinin käyttöä koskevat tulokset, eritoten 25–34-vuotiaiden keskuudessa, antoivat aiheen ounaustella lievää käytön lisääntymistä. Totesimme tuolloin, että tavanomaista pienemmän otoksen johdosta kyselyn tuloksiin täytyy suhtautua varoen ja mahdolliset muutokset on todennettava suuremmalla aineistolla. Tässä artikkelissa tarkastelemme tilanteen kehitystä vuoden 2006 huumekyselyn pohjalta; sen aineisto (N = 3 029) on liki kolme kertaa suurempi kuin vuoden 2005 alkoholipaneelissa (N = 1 158). Vuoden 2006 huumekysely on osa vuosina 2002 ja 2004 toteutettujen Stakesin päihdetutkimusten sarjaa (Hakkarainen & Metso 2003 & 2005). Lisäksi voimme verrata tuloksia vastaavalla tavalla tehtyihin vuosien 1992 (Kontula & Koskela 1992), 1996 (Kontula 1997) ja 1998 (Partanen & Metso 1999) tutkimuksiin.

Huumeiden käyttöä koskevat kysymykset ovat tutkimuksessa pääosin samoja kuin aikaisemminkin. Vuoden 2006 kyselyyn olemme kuitenkin lisänneet ”gammian” (GHB) ja ”lakan” (GBL) sekä Subutexin käyttöä kartoittavat kysymykset. Gammasta ja lakasta käytiin julkista keskustelua kesälä 2006 (esim. Salasuo 2006; Snellman 2006). Sytykkeen tähän antoivat kesäfestivaaleilla tapahtuneet kuolemantapaukset, joiden johdosta A-klinikkasäätiö yhteistyökumppaneineen julkisti riskeistä varoittavan tiedotteen (Tutkijat varoittavat gammian ja alkoholin yhteiskäytöstä, 2006). Subutexistä taas on hoitopaikka- ja poliisitietojen mukaan tullut meillä eniten käytetty opioidei, ja se on syrjäyttänyt heroiinin tämän ryhmän ykkösaineena (Päihdehuollon ..., 2007). Vuoden 2006 kysely antaa meille nyt ensimmäistä kertaa väestötason tietoa näiden aineiden yleisyydestä.

Taulukko 1. Vastaajien lukumäärät ja vastausprosentit huumeenkyselyissä 1992–2006

Tutkimusvuosi	Vastaajien lukumäärä	Vastausprosentti
1992	3 457	71
1996	3 009	68
1998	2 143	66
2002	2 541	63
2004*	1 178	53
2006	3 029	55

* Vain uusi otos, alkoholipaneeliotos 2003 poistettu

Huumeenkyselyihin on aika ajoin sisällytetty myös väestön asenteita ja huumepoliittisia mielipiteitä mittavia kysymyksiä. Vuoden 2006 kysely sisältää tämän osuuden. Vertailutietoja saadaan vuosien 1998 ja 2002 kyselyistä sekä joidenkin kysymysten osalta myös vuosilta 1992 ja 1996. Tulokset kertovat siitä, miten kansalaiset suhtautuvat huumeongelmaan, huumausaineiden käytön riskeihin ja huumausainepolitiikan toimenpiteisiin, sekä siitä, onko näissä asioissa tapahtunut muutosta viimeksi kuluneiden neljän vuoden aikana. Vertailutilanne on siinä suhteessa erityisen mielenkiintoinen, että viime vuosina julkista päihdekeskustelua Suomessa ovat hallinneet lisääntyneen alkoholin kulutuksen aiheuttamat ongelmat.

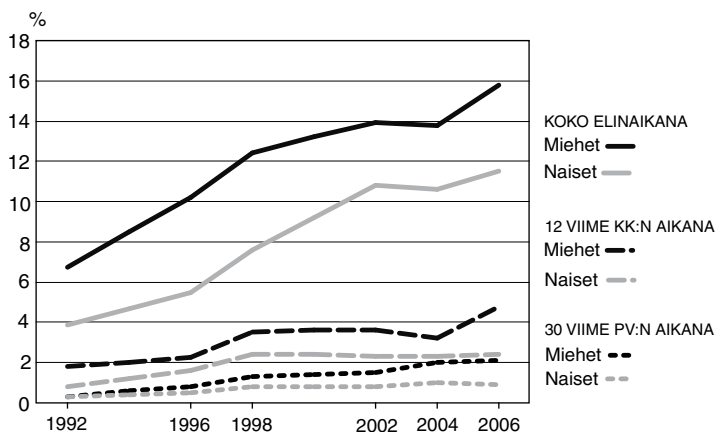
Tutkimuksen suorittaminen

Tilastokeskus keräsi tutkimuksen aineiston postikyselyllä syksyllä 2006. Tutkittavat saivat syyskuun alussa postitse kyselylomakkeen, joka pyydettiin määräaikaan mennessä palauttamaan mukana seuranneessa kirjekuoressa. Vastausprosentin kohottamiseksi tutkittavia muistutettiin kortilla ja kahdella muistutuslomakkeella. Lomakkeet palautettiin nimettöminä. Tutkimuksen kohdejoukon muodostivat 15–69-vuotiaat suomalaiset. Suomen väestötietojärjestelmästä poimittiin 5 500 henkilön otos siten, että satunnaisotannalla valittiin koko kohdejoukosta 4 200 henkilöä ja lisäksi 15–34-vuotiaiden ikäryhmästä 1 300 henkilöä. Nuorten yliotannalla tahdottiin kohdistaa kyselyä huumeiden käytön kannalta aktiivisimpaan väestönosaan. Ahvenanmaa, laitoksissa asuva väestö ja vailla vakituista asuntoa olevat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle.

Kyselyyn vastasi 3 029 henkilöä. Vastausaktiivisuus jäi 55 prosenttiin, joka on hiukan korkeampi kuin edellisellä kerralla (53 %), mutta selkeästi alempi kuin sitä ennen. Huumeenkyselyiden vastausosuuksissa onkin todettavissa laskeva trendi vuodesta 1992 lähtien (taulukko 1). Myönteisenä seikkana voidaan todeta, että kolmea edellistä tutkimuskertaa suuremman otoksen ansiosta vastanneiden lukumäärässä yllettiin nyt 1990-luvun ensimmäisten kyselyiden tasolle. Naiset (64 %) vastasivat aktiivisemmin kuin miehet (46 %). Vanhemmissa ikäryhmissä vastausprosentit olivat korkeampia kuin nuoremmissa. Suomenkielisten (55 %) ja ruotsinkielisten (56 %) välillä ei ollut merkittävää eroa, mutta kieliryhmään ”muu” kuuluvat jäivät selvästi alemmalle tasolle (41 %), mikä heijastaa todennäköisesti sitä, että lomake oli tarjolla vain joko suomeksi tai ruotsiksi. Kaikinensa väestöryhmittäiset erot vastausaktiivisuudessa olivat vuonna 2006 samansuuntaisia kuin aikaisemmissakin kyselyissä ja, ne, kuten nuorten yliotantakin, on tasapainotettu painokertoimilla vastaamaan todellisia väestöjakaumia. Ajallisissa vertailuissa on huomattava vuoden 2004 muita tutkimusvuosia huomattavasti alhaisempi vastaajien lukumäärä, mikä johtuu siitä, että aineisto kerättiin tuolloin suppeahkona lisäkyselynä alkoholipaneelin yhteydessä (Mustonen & al. 2005). Tämän vuoksi vuoden 2006 tietoja vertaillaan pääosin vuoden 2002 tuloksiin. Muutosten tilastollinen merkitsevyys on tarkistettu χ^2 -testillä.

On huomattava, että kovien huumeiden ongelmakäyttäjät jäävät väestökyselyissä yleensä ali-edustetuiksi. Jo otantakäytäntö, jolla rajataan laitoksissa asuvat ja vailla vakituista osoitetta olevat tiedonkeruun ulkopuolelle, merkitsee sitä, että sosiaalisesti huonossa asemassa olevat huumeiden ongelmakäyttäjät jäävät tavoittamatta. Vainkeasti huumeriippuvaiset henkilöt saattavat myös olla muita haluttomampia vastaamaan tutkimuksiin. Kyselytutkimusten heikkouksia on myös se, että vastanneetkin saattavat peittää ja kaunistella asioita tai unohtaa mainita joistakin toimitaan. Tästä huolimatta koko väestöä koskevat tutkimukset ovat korvaamaton väline maan huumeolojen seurannassa. Asetelmaltaan ja kysymysiltään samankaltaisena eri vuosina toistettu huumeenkysely antaa yleiskuvan huumeiden käytön ja huumekokemusten kehityksestä väestötasolla sekä kartoittaa huumeita ja huumepolitiikkaa koskevien asenteiden ja mielipiteiden muutoksia.

Kuvio 1. Jotain huumausainetta käyttäneiden elinikäis-, vuosi- ja kuukausiprevalenssit miehillä ja naisilla vuosina 1992, 1996, 1998, 2002, 2004 ja 2006, %

Huumeiden käytön kehitystrendit

Huumeiden käytön kartoituksissa on tärkeä pyrkiä erottamaan joskus menneisyydessä tapahtuneet kokeilut sekä jatkuvampi ja viimeaikainen käyttö toisistaan. Kansainvälisesti vakiintunut tapa on tiedustella vastaajilta erikseen, a) onko hän *joskus elämässään* kokeillut tai käyttänyt huumausaineita (elinikäisprevalenssi), b) onko hän käyttänyt huumausaineita *viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana* (vuosisprevalenssi) ja c) onko hän käyttänyt huumausaineita *viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana* (kuukausiprevalenssi). Elinikäisprevalenssi kertoo kokeilusta tai käytöstä, joka usein on jo niin sanotusti taakse jäänyttä elämää. Kaksi viimeksi mainittua kysymystä mitaavat viimeaikaista käyttöä, joka voi kieliä jatkuvammasta käyttötavasta, mutta lukuihin sisältyy yleensä myös jonkin verran ajankohtaan satuneita ensikokeiluja. Kuukausiprevalenssin ajatellaan kuvaavan parhaiten aktiivisinta käyttötapaa, joka voi olla esimerkiksi viikoittaista tai päivittäistä käyttöä.

Vuoden 2006 kyselyssä kaikista vastaajista 14 prosenttia ilmoitti joskus kokeilleensa tai käyttäneensä *jotain huumausainetta*, kuten hasista, marihuanaa, amfetamiinia, heroiniä tai muuta vastaavaa ainetta. Tämä on yhden prosenttiyksikön verran korkeampi luku kuin vuonna 2004. Vaikka ero ei ole tilastollisesti merkitsevä, se kuvaa trendiä. Koko väestöä koskevan elinikäisprevalenssin kasvu on odotettua, koska jokaisessa mitauskohdassa vanhinta ikäryhmää, jonka nuoruudessa huume-kokeilut olivat täysin tuntemat-

tomia, korvautuu tutkimuksen kohdejoukossa nuorilla, joista nykyisin osa on huumeita käyttäneitä. Toisin kuin elinikäisprevalenssit vuosi- ja kuukausiprevalenssit ovat pysyneet viime vuodet jokseenkin muuttumattomina, edellinen kolmen prosentin tuntumassa, jälkimmäinen yhden prosentin tasolla. Kuvio 1 kertoo tilanteen kehityksen erikseen miehillä ja naisilla.

Elinikäisprevalenssit ovat kasvaneet sekä miehillä että naisilla verraten tasaisesti vuodesta 1992 lähtien. Miehillä kehityskäyrä on kivunnut seitsemästä prosentista 16 prosenttiin. Naisilla joskus huumeita käyttäneiden osuus on ollut alhaisempi, mutta sekin on kasvanut neljästä prosentista liki 12 prosenttiin. Edellä mainitusta ikäryhmien uusiutumisesta johtuen omakohtaista kokemusta huumeista omaavien osuudet 15–69-vuotiailla miehillä ja naisilla tulevat mitä todennäköisimmin kasvamaan vielä useita vuosia eteenpäin. Vuoden 2004 luvut poikkeavat kasvutrendistä, mutta se saattaa johtua myös kyselyteknisistä syistä: tavallista pienemmässä aineistossa virhemarginaali on suurempi. Vuoden 2002 jälkeen joskus käyttäneiden osuuksissa miesten ja naisten välinen ero, joka kaventui sitä edeltävinä vuosina, näyttäisi jälleen jonkin verran kasvaneen. Luotamusvälit (95 %) ovat luvuissa kahden prosenttiyksikön luokkaa ylös- ja alaspäin.

Viimeaikaisen käytön selkeästi alhaisempi taso kuvastaa sitä, että valtaosalla huumeita käyttäneistä kysymys on vähintään vuoden takaisista kokemuksista. Naisten kohdalla tilanne on pysynyt vuoden 1998 jälkeen täysin muuttumattomana. Edellisen vuoden aikana jotain huumausai-

Taulukko 2. Kannabista käyttäneiden ikäryhmittäiset elinikäis-, vuosi- ja kuukausiprevalenssit vuosina 1992, 1996, 1998, 2002, 2004 ja 2006, %

	1992	1996	1998	2002	2004	2006
Elinikäis-prevalenssi						
kaikki	5	8	10	12	12	13
15–24-v.	12**	14*	19	25	18	19
25–34-v.	10	16	19	19	22	25
35–44-v.	4	8	8	11	13	16
45–69-v.	1	2	3	4	5	6
Vuosiprevalenssi						
kaikki	1	2	3	3	3	3
15–24-v.	6**	9*	10	11	8	9
25–34-v.	2	3	3	4	5	7
35–44-v.	0	1	0	1	2	2
45–69-v.	0	0	0	0	0	1
Kuukausi-prevalenssi						
kaikki	0	1	1	1	1	1
15–24-v.	1**	3*	3	4	4	4
25–34-v.	0	0	2	2	3	3
35–44-v.	0	0	0	0	0	1
45–69-v.	0	0	0	0	0	0
*16–24-v. **18–24-v.						

netta käyttäneitä on ollut kaksi prosenttia ja edellisen kuukauden aikana käyttäneitä yksi prosentti. Miesten vastaavat luvut ovat olleet hiukan korkeampia, ja lisäksi niissä on todettavissa kasvua vuoden 2002 jälkeen. Vuonna 2006 vuosiprevalenssi ylsi miehillä viiteen prosenttiin ja kuukausiprevalenssi kahteen prosenttiin. Verrattuna vuosien 1998–2004 hyvin stabiiliin tasoon viimeksi kulu- neen vuoden aikana huumeita käyttäneiden mies- ten osuus oli kasvanut tilastollisesti merkitsevästi ($p < 0,05$). Luottamusvälit (95 %) ovat luvuissa yhden prosenttiyksikön verran ylös- ja alaspäin.

Vähentymistä ja lisääntymistä

Muutoksista saadaan tarkempi kuva tarkastele- malla tuloksia ikäryhmittäin. Taulukossa 2 ver-

taillaan *kannabiksen käyttöä* vuodesta 1992 eteen- päin. Vertailu vahvistaa aikaisempia havaintoja huumeiden käytön kasvutrendin taittumisesta nuorten keskuudessa. Vuonna 2006 nuorim- man ikäryhmän vastaajista 19 prosenttia ilmoitti kokeilleensa kannabista; tämä on kuusi prosent- tiyksikköä vähemmän kuin huippuvuonna 2002. Lasku on tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,05$). Tä- män mukaan nyt on palattu vuoden 1998 tasol- le, jolloin toinen huumeaalto oli jo päässyt hy- vään vauhtiin ja käyttö oli kohonnut selkeäs- ti korkeammalle kuin se oli 1990-luvun alussa. Myös 15–24-vuotiaiden vuosiprevalenssissa on lievää laskua vuodesta 2002, mutta se ei ole tilas- tollisesti merkitsevä. Kuukausiprevalenssi on py- synyt ennallaan.

Päinvastainen muutos on todettavissa 25–34- vuotiaiden nuorten aikuisten ikäryhmässä, jos-

sa elinikäisprevalenssi on kohonnut vuodesta 2002 kuusi prosenttiyksikköä, vuosiprevalenssi kolme prosenttiyksikköä ja kuukausiprevalenssin yhden prosenttiyksikön. Kaksi ensiksi mainittua muutosta ovat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,05$). Kannabista joskus elämässään kokeilleiden osuuden kasvu 25–34-vuotiaiden keskuudessa heijastanee osittain nuorten huumekokeilujen huippuvuosia vuosituhaten vaihteessa ja senaikaisten nuorten varttumista tähän ikäluokkaan. Kannabiksen käytön aloittaminen 25 ikävuoden jälkeen on verraten harvinaista (Hakkarainen & Metso 2005, 255). Viimeaikaista käyttöä kuvaavien tunnuslukujen kohoaminen kertoo puolestaan siitä, että nämä toisen huumeaalton huippuvuosien nuoret ovat myös aikaisempaa suuremmassa määrin jatkaneet käyttöä myöhempinä elinvuosinaan. Käytön jatkumista kuvaava kerroin (continuation rate = CR), joka ilmaisee viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneiden osuuden joskus kokeilleista, kohosi 25–34-vuotiaiden keskuudessa 15 prosentista peräti 25 prosenttiin vuosien 2002 ja 2006 välillä. Näin joka neljäs kannabista kokeillut nuori aikuinen ilmoitti käyttäneensä sitä myös viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Edelleen voidaan tarkentaa, että viimeaikaisen käytön lisääntyminen nuorten aikuisten keskuudessa koskee ennen kaikkea miehiä. Kannabiksen käyttö viimeksi kuluneen vuoden aikana kaksinkertaistui 25–34-vuotiailla miehillä vuosien 2002 ja 2006 välillä, viidestä prosentista yhteentoista, mikä on tilastollisesti merkitsevä muutos ($p < 0,05$). Naisilla muutos oli vain yhden prosenttiyksikön luokkaa, kahdesta prosentista kolmeen, mikä ei ole tilastollisesti merkitsevää. Vuonna 2006 käytön jatkamista kuvaava CR-kerroin oli miehillä 32 ja naisilla 14 prosenttia. Ikäryhmän kannabista kokeilleista miehistä siis peräti joka kolmas oli jatkanut käyttöä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Naisilla huumekokeilut rajoittuvat entiseen tapaan pääasiassa nuoruusvuosiin (Hakkarainen 2003). Toiseen huumeaaltoon nuoruudessaan mukaan tempaantuneet miehet näyttäisivät sen sijaan enenevässä määrin jatkavan satunnaista pilvenpoltoa vielä yli 25-vuotiainkin. Itse asiassa se näyttäisi jossain määrin yleistyneen myös 35–44-vuotiailla miehillä ($p < 0,05$), vaikka onkin selvästi harvinaisempaa (3 %) kuin nuoremmilla. Taulukossa 2 näkyvä kuukausiprevalenssin kohoaminen 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä, vaikka se ei olekaan tilastollisesti merkitse-

vä, saattaa viitata myös runsaamman käytön jonkinasteiseen lisääntymiseen tässä ikäryhmässä.

Käytetyt aineet

Laittomista huumeista kannabiksen jälkeen yleisin oli *amfetamiini*, jota vuonna 2006 ilmoitti joskus käyttäneensä kaksi prosenttia vastaajista. Miehillä (3 %) osuus oli suurempi kuin naisilla (1 %). Eniten amfetamiinia olivat käyttäneet 25–34-vuotiaat miehet, joista yhdeksän prosenttia raportoi elinikäiskäytöstä, kaksi prosenttia vuoden takaisesta käytöstä ja yksi prosentti kuukauden takaisesta käytöstä. Elinikäisprevalenssissa oli neljän ja vuosiprevalenssissa yhden prosenttiyksikön nousu vuoteen 2002 verrattuna. Naisista aktiivisimmin olivat käyttäneet 15–24-vuotiaat, joiden keskuudessa vastaavat prosenttiosuudet olivat neljä, kolme ja yksi. Myös tässä ryhmässä käyttö oli lisääntynyt vuodesta 2002, kun taas vastaavanikäisillä miehillä luvut osoittivat käytön vähentymistä. Nämä muutokset eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä.

Ekstaasia käyttäneiden osuus väestössä (1,5 %) oli hiukan pienempi kuin amfetamiinia käyttäneiden. Miesten ja naisten osuudet olivat samalla tasolla. Ekstaasia käyttäneitä oli eniten 25–34-vuotiaissa miehissä (5 %) ja 15–24-vuotiaissa naisissa (4 %). Miehillä viimeaikaisen käytön luvut olivat kuitenkin vähäiset, kun taas nuorista naisista kolme prosenttia raportoi käytöstä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Seuraavina tulivat *kokaani*, *LSD* ja *sienet* yhden prosentin väestöosuuskiltaan. Näiden aineiden käytössä sukupuolten väliset erot olivat samankaltaisia kuin amfetamiinin kohdalla. Viimeaikaista käyttöä esiintyi vähän, LSD:n kohdalla ei juuri nimeksikään. Kokeemukset kokaiinista olivat yleisimpiä 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä sekä miehillä (3 %) että naisilla (2 %). Pienten lukujen ja hienoisten muutosten perusteella ei voi juuri tehdä johtopäätöksiä kokaiinin käytön kehityksestä Suomessa. Se voidaan kuitenkin todeta, että lisääntymistä on tapahtunut verrattuna 1990-luvun lähes nollatasoon, mutta viime vuosilta merkittävää kasvua ei ole nähtävissä. Väestömäärään suhteutettuna vuoden 2006 tietojen perusteella voidaan sanoa, että arviolta noin 25 000–50 000 suomalaista olisi joskus elämässään kokeillut kokaiinia.

Uusina aineina kyselyssä tiedusteltuja *gammaa* (*GHB*) ja/tai *lakkaa* (*GBL*) ilmoitti käyttäneensä

Taulukko 3. Eri aineiden osuudet elinikäiskäytössä, viime vuoden ja viime kuukauden aikaisessa käytössä vuonna 2006, %

	Elinikä N = 429	Viime 12 kk N = 125	Viime 30 pv N = 51
Kannabis	99	93	98
Amfetamiini	15	16	12
Ekstaasi	11	12	5
Kokaiini	8	12	7
LSD	8	2	2
Sienet	6	4	0
Subutex tai muu vastaava	4	5	7
GHB, GBL	3	3	2
Heroiini	3	1	0
Muu huume	2	1	2

0,4 prosenttia kaikista vastaajista. Viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneitä oli 0,1 prosenttia. Käytöstä viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana raportoi vain jokunen yksittäinen vastaaja. Gamman ja lakan käyttö rajoittui lähinnä miehiin. Suurimmillaan elinikäisprevalenssit olivat miesten nuorimmassa ikäryhmässä (1 %) ja 25–34-vuotiailla (2 %). Vaikka prosenttiosuudet eivät ole suuria, niin tulokset osoittavat, että satunnaista kokeilua esiintyy. Näinkin pienet prosenttiosuudet merkitsevät karkean väestömäärään suhteutetun arvion mukaan, että noin 7 000–24 000 suomalaista olisi joskus elämässään kokeillut gammaa ja/tai lakkaa.

Opioidiryhmän osalta lomakkeessa tiedusteltiin erikseen *heroiinin* käyttöä ja *Subutexin* tai *muun vastaavan opioidin* käyttöä. Heroiinin käytöstä raportoi 0,4 prosenttia ja Subutexin tai muun vastaavan opioidin käytöstä 0,6 prosenttia kaikista vastaajista. Aineistossa oli myös joidakin yksittäisiä henkilöitä, jotka olivat saaneet Subutexia korvaushoitoon. Subutexin käyttö oli yleisintä miesten kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä, joissa elinikäiskäyttö oli kahden prosentin ja vuoden aikainen käyttö yhden prosentin luokkaa. Se, että käyttö viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana oli 25–34-vuotiailla miehillä lähes sama kuin vuosiprevalenssi, viittaa riippuvuuskäytön merkittävään osuuteen. Naisten nuorimmasta ikäryhmästä Subutexia tai muuta vastaa-

vaa opioidia ilmoitti joskus käyttäneensä yksi prosentti vastaajista, muissa ikäryhmissä osuudet olivat pienempiä. Heroiinin viimeaikaista käyttöä ei raportoitu juuri lainkaan, mikä vahvistaa tietoja siitä, että Subutex on syrjäyttänyt heroinin Suomen huumemarkkinoilla. Subutexia tai muuta vastaavaa opioidia joskus elämässään kokeilleita voidaan sanoa olevan meillä arviolta 10 000–30 000. Säännöllisen käytön osuutta ei väestökyseilytietojen perusteella kannata lähteä edes arvioimaan, koska ongelmakäyttäjät ovat aineistossa aliedustettuja. Oikeamman kuvan saa ongelmakäyttäjien lukumäärän rekisteripohjaisista arvoinneista (ks. Partanen & al. 2007).

Unilääkkeitä, rauhoittavia lääkkeitä tai kipulääkkeitä ei-lääkinnällisiin tarkoituksiin ilmoitti joskus käyttäneensä seitsemän prosenttia vastaajista. Viimeksi kuluneen vuoden aikaisesta käytöstä raportoi kolme prosenttia ja kuukauden aikaisesta kaksi prosenttia. Ikä- ja sukupuoliryhmittäin erot olivat pieniä. Viimeaikaista lääkkeiden väärinkäyttöä esiintyi eniten nuorten naisten ja kahden nuorimman miesikäryhmän keskuudessa. *Liimoista, tinneristä ja muista teknisistä liuottimista* oli päihtymystä hakenut kolme prosenttia vastaajista. Viimeaikaisen käytön lukemat olivat kuitenkin hyvin alhaiset, mikä kuvastaa sitä, että teknisten liuottimien kokeilut rajautuvat yleensä varhaisiin nuoruusvuosiin. Nuorimmista miehistä liki prosentin verran oli käyttänyt niitä viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Seuraavaksi tarkastellaan vuoden 2006 aineistossa laittomia huumausaineita vielä niiden suhteellisten osuuksien ja yhteiskäytön mukaan. Taulukossa 3 esitetään eri aineiden osuudet elinikäiskäytössä, vuoden aikaisessa käytössä ja viimeksi kuluneen kuukauden aikaisessa käytössä. Prosenttilukujen summa ylittää sadan, koska monet käyttävät tai ovat käyttäneet useita eri aineita.

Kannabiksen keskeinen asema piirtyy taulukossa selkeästi esiin. Laittomia huumeita joskus elämässään käyttäneistä peräti 99 prosentilla oli kokemusta siitä. Viimeaikaisessa käytössä kannabiksen asema käytetyimpänä aineena on niin ikään kiistaton. Se, että kokaiinin suhteellinen osuus on viimeksi kuluneen vuoden aikaisessa käytössä suurempi kuin elinikäisessä, kertoo todennäköisesti sen suosion ja saatavuuden kasvusta aivan viime aikoina. Sen sijaan kiinnostus LSD:n käyttöön on tämänkin tarkastelun mukaan vähentynyt. Aktiivisinta käyttötappaa parhaiten kuvaavassa viimeksi kuluneen kuukauden aikaisessa käy-

tössä Subutexin tai muun sitä vastaavan opioidin osuus kasvaa odotetusti.

Taulukossa 4 esitetään tietoja käytettyjen huumausaineiden lukumääristä miehillä ja naisilla ikäryhmittäin. Taulukko paljastaa, että suurimmalla osalla huumeita käyttäneistä on kokemusta vain yhdestä ainoasta aineesta, joka on kannabis muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Väestötason tiedot poikkeavat tässä suhteessa huomattavasti ongelmakäyttäjää koskevista tiedoista. Esimerkiksi huumehoidon asiakaskunnassa useiden eri huumausaineiden käyttö on hyvin tavallista (Päihdehuollon ..., 2007). Tutkimusjoukosta eniten useita eri huumausaineita ovat käyttäneet 25–34-vuotiaat miehet, joista joka kymmenes on kokeillut vähintään kahta eri ainetta. Naisilla taas käytettyjen aineiden kirjo on suurin nuorimmassa ikäryhmässä. Taulukon mukaan vähintään kolmea eri ainetta käyttäneitä on enemmän kuin niitä, joiden kokemukset rajoittuvat kahteen aineeseen. Näyttää siis siltä, että silloin kun henkilön huumeikiinnostus ylittää yhden aineen rajan, hän on kiinnostunut kokeilemaan useita eri aineita.

Huumeiden tarjonnasta voidaan todeta, että kokonaisuudessaan se ei ole juuri muuttunut, mutta enää se ei kohdistu lähes pelkästään nuorimpaan ikäryhmään vaan enenevästi myös vanhempiin ikäryhmiin. Nuorimmassa ikäryhmässä huumeiden tarjonta on vähentynyt, kun taas selkein lisäys on tapahtunut ikäryhmässä 25–34-vuotiaat.

Asenteet ja mielipiteet

Väestön suhtautumista huumeisiin, huumeongelmiin sekä huumeiden torjuntakeinoihin selvitettiin edellisen kerran vuoden 2002 tutkimuksessa. Kuten tuolloin todettiin, tiedotusvälineillä ja julkisella keskustelulla on varsin vahva vaikutus yleiseen mielipiteeseen (Hakkarainen & Metso 2004). Vuoden 2002 jälkeen, ja varsinkin aivan viime vuosina, alkoholin kulutuksen lisääntyminen ja sen mukanaan tuoma alkoholihaittojen kasvu ovat olleet julkisuudessa vahvasti esillä. Vaikka mediapeitosta ei ole käytettävissä tutkimustietoja, yleisvaikutelma on se, että alkoholiongelmat ovat hallinneet päihdejulkisuutta ja huumeekysymykset ovat jääneet enemmän sivurooliin. Ennen vuoden 2002 tutkimusta tilanne taas oli, jos nyt ei aivan päinvastainen, kuitenkin sellainen, että huumeekysymykset olivat jo vo-

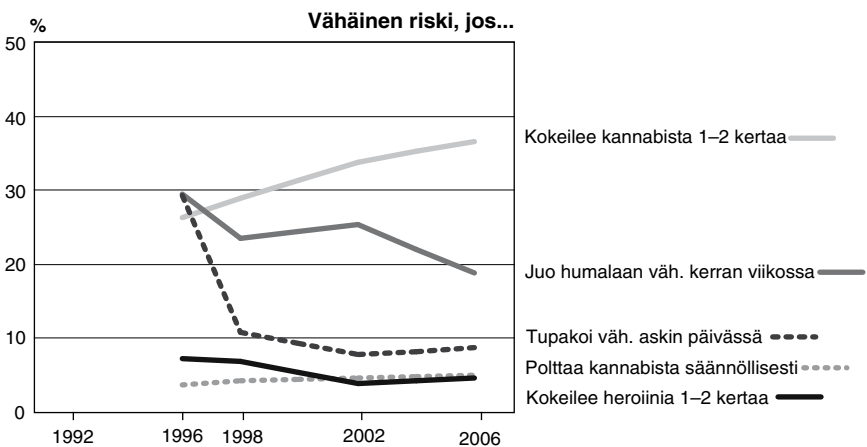
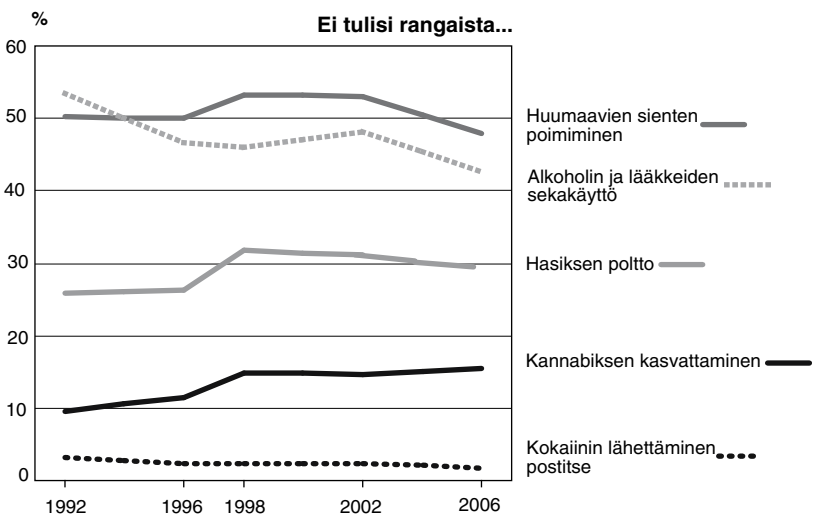
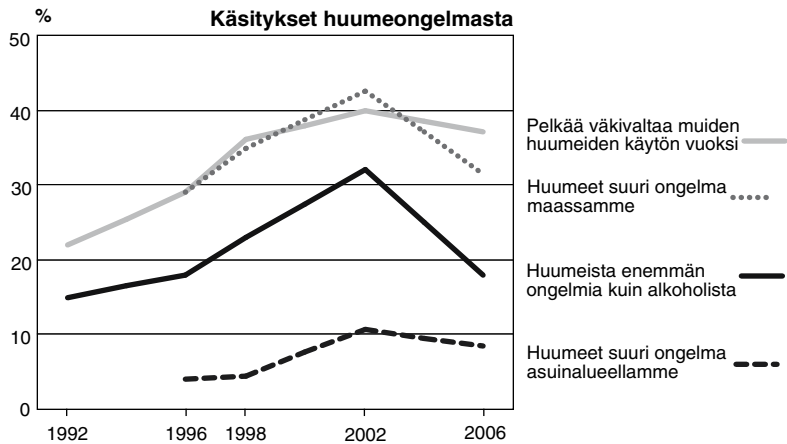
Taulukko 4. Käytettyjen laittomien huumausaineiden lukumäärä ikäryhmittäin miehillä ja naisilla, %

Miehet	Kaikki	15–24-v.	25–34-v.	35–69-v.
ei yhtään	85	79	68	90
1 aine	11	16	23	7
2 ainetta	1	1	4	1
3+ ainetta	2	3	6	2
Naiset	Kaikki	15–24-v.	25–34-v.	35–69-v.
ei yhtään	89	83	80	92
1 aine	10	12	16	7
2 ainetta	1	1	1	1
3+ ainetta	1	4	2	0

sia olleet julkisuudessa erittäin näkyvästi esillä ja mediaraportoinnin sävy oli voimakkaasti huolta nostattava (Piispa 2001; Törrönen 2002). Nykyinen aineisto antaa kuvan asenteissa ja mielipiteissä neljän vuoden aikana tapahtuneesta kehityksestä. Kuviossa 2 tarkastellaan kysymyksiä, joista meillä on vertailutietoja myös vuosilta 1998, 1996 ja joiltakin osin vuodelta 1992.

Kuvion ensimmäinen kuva kertoo, että 32 prosenttia vastaajista oli vuonna 2002 sitä mieltä, että huumeet aiheuttavat yhteiskunnalle enemmän ongelmia kuin alkoholi ja että tämä käsitys oli kasvattanut kannatustaan voimakkaasti vuodesta 1996 lähtien. Vuoden 2006 tutkimuksessa käsitykset ovat muuttuneet radikaalisti: enää 18 prosenttia vastaajista oli tällä kannalla. Ei voi välttää vaikutelmaa, että tämä muutos, joka on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < 0,001$), heijastaa suoraan alkoholikysymyksen paluuta päihdejulkisuuden piikki paikalle. Sen sijaan on vaikeampi sanoa, missä määrin käänteet käsityksissä ongelman suuruudesta ($p < 0,001$), väkivallan pelosta ($p < 0,001$) ja oman asuinalueen huumeongelmista ($p < 0,01$) heijastavat alkoholiongelmiin painotuksen muutoksia ja missä määrin ne ovat seurausta huumeongelmien kasvun taantumisesta ja sitä koskevista viesteistä. Muutokset väkivallan pelon ja oman asuinalueen huumeongelmien kokemisesta heijastavat ehkä puhtaaimmin huumeongelmaa ja sen omakohtaista havaitsemista, kuten vuoden 2002 tuloksissa voitiin todeta (Hakkarainen & Metso 2004). Vaikka luvut ovat laskeneet, huumeiden merkitys kansalaisten koetul-

Kuvio 2. Asenteiden ja mielipiteiden muutokset

Taulukko 5. Huumausaineiden kokeilun sekä säännöllisen humalajuomisen, tupakoinnin ja kannabiksen käytön riskin korkeintaan vähäiseksi arvioivien osuudet sukupuolen ja iän mukaan, %

	Kokeilu 1–2 kertaa		Amfetamiini	Heroiini	Säännöllinen		
	Kannabis	Ekstaasi			Humalajuominen ¹	Tupakointi ²	Kannabiksen käyttö
Kaikki	37	13	9	5	19	9	5
Miehet	43	16	11	5	26	11	7
Naiset	30	11	7	4	11	7	3
15–24-v.	50	21	14	8	29	11	10
25–34-v.	56	21	13	4	21	9	10
35–44-v.	40	12	8	4	20	9	4
45–69-v.	23	9	7	4	14	8	2
1. Humala ainakin kerran viikossa							
2. Tupakoi vähintään askin päivässä							

le turvallisuudelle on edelleenkin huomattava: lähes 40 prosenttia vastaajista ilmoitti pelkäävänsä väkivallan kohteeksi joutumista muiden huumausaineiden käytön vuoksi.

Väestön mielipiteet huumausainepolitiikasta ovat säilyneet viimeksi kuluneet neljä vuotta jokseenkin muuttumattomina. Esimerkiksi terveysneuvontapisteillä ja korvaushoidolla on edelleenkin takanaan kansalaisten enemmistön vahva tuki (kaksi kolmasosaa puolesta, yksi kuudesosa vastaan ja loput epävarmoja kannastaan), huume-testit työpaikoilla ja koulussa hyväksytään laajalti (vain yksi kymmenestä on vastaan) ja poliisin uusia tutkintakeinoja (puhelinkuuntelu törkeissä huumerikoksissa, soluttautuminen huumerikosporukoihin ja niin sanottu valeosto-oikeus) kannatetaan miltei yksimielisesti. Suomalainen yhtäältä valvontaan ja kontrolliin, toisaalta valistukseen ja haittojen ehkäisyyn panostava kahden raiteen huume politiikka (Tammi 2007) nauttii siis väestössä yleistä hyväksyntää. Vain kymmenen prosenttia vastaajista oli vuonna 2006 sillä kannalla, että kannabista pitäisi voida ostaa laillisesti; tulos on samalla tasolla kuin neljä vuotta aikaisemminkin (11 %). Kuvion 2 toinen kuva kertoo, että myös erilaisten tekojen rangaistavuutta koskevat käsitykset ovat pysyneet pitkälti muuttumattomina. Kokaiinin lähettäminen postitse tuomitaan yksimielisesti, kannabis-kasvien kasvattamisen jättäisi rankaisematta vain vajaa viidesosa (16 %), mutta hasiksen polttamisen melkein kolmasosa (30 %) vastanneista. Suhtautuminen huumaavien sienten poimimiseen ($p < 0,001$) sekä alkoholin ja lääkkeiden sekakäytön

($p < 0,001$) rangaistavuuteen on kuitenkin tiukentunut.

Kuvion kolmannessa kuvassa esitetään riskikäsityksissä tapahtunut kehitys. Viimeksi kuluneiden neljän vuoden aikana voidaan todeta kaksi muutosta. Ensinnäkin asennoituminen säännöllisen humalajuomisen riskeihin on tiukentunut: riskit vähäisiksi arvioineiden osuus tippui vuoden 2002 neljäsosasta (25 %) viidennekseen (19 %) vastaajista vuonna 2006 ($p < 0,001$). Toiseksi asenteet kannabiksen kokeilun riskeihin näyttävät edelleen jonkin verran lieentyneen: 37 prosenttia vastaajista vuonna 2006 arvioi kokeilun riskit vähäisiksi, kun vastaava luku neljä vuotta aikaisemmin oli 34 prosenttia ($p < 0,05$). Suhtautuminen kannabiksen säännöllisemmän käytön riskeihin sitä vastoin on pysynyt ennallaan, samoin kuin säännöllisen tupakoinninkin. Taulukossa 5 esitetään vielä riskikäsitykset sukupuolen ja iän mukaan jaoteltuina.

Taulukosta 5 nähdään, että naiset ja vanhemmat ikäryhmät suhtautuvat riskeihin selkeästi muita vakavammin. Poikkeuksen muodostavat lähinnä heroinin kokeilu ja säännöllinen tupakointi, joihin suhtaudutaan hyvin pidättyvästi kautta linjan. Kannabiksen kohdalla huomion arvoista on, että kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä vähintään puolet vastaajista pitää sen kokeilun riskejä enintään vähäisinä. Muutokset vuoden 2002 tuloksiin ovat suurimmalta osaltaan pieniä (vrt. Hakkarainen & Metso 2004, 43). Se kannattaa kuitenkin todeta, että 25–34-vuotiaiden suhtautuminen kannabiksen (48 % vuonna 2002, 56 % vuonna 2006, $p < 0,05$) ja ekstaasi-

sin (12 % vuonna 2002, 21 % vuonna 2006, $p < 0,001$) kokeilun riskeihin on lieventynyt, mikä lieenee yhteydessä aikaisemmin käytössä todettuihin muutoksiin. Toisen huumeaallon harja näkyy nyt selkeimmin nuorten aikuisten kohdalla. Alkoholitilanteen muutos taas näkyy riskikäsitksis-sä siten, että suhtautuminen säännölliseen humalajuomiseen on tiukentunut kaikissa ryhmissä.

Pohdinta

Vuoden 2006 tietojen mukaan noin viidesosa 15–24-vuotiaiden ikäluokasta kokeilee kannabista; se on vähemmän kuin vuonna 2002, jolloin kannabista ilmoitti käyttäneensä neljäsosa ikäluokasta. Tutkimus vahvistaa siten aikaisempien tutkimusten tuloksia nuorten huumeiden käytön lisääntymiskehityksen taittumisesta ja huumekekeilu-jen jonkinasteisesta vähentymisestä. Tämä saat-taa johtua yhäältä huumeiden tarjonnan ja huumekontaktien vähenemisestä nuorten keskuudes-sa (Piispa & al. 2007), joskin tämän tutkimuksen tulosten mukaan näyttää siltä, että tarjonta voi pikemminkin seurata kysyntää kuin päinvastoin. Toisaalta kehitys voi kertoa siitä, että 1970-luvul-la ja 1980-luvun alkupuolella syntyneiden ikäko-horttien muodostaman toisen huumeaallon su-kupolven (Hakkarainen & Metso 2003) jälkeen varttuneet nuorisoikäryhmät eivät olisi enää yhä kiinnostuneita huumekekeiluista kuin edeltä-jänsä. Sitä, kuinka pysyvästä ja pitkälle meneväs-tä muutoksesta on kysymys, ei vielä tiedetä. Ku-vastaako kehitys vain muodin ajoittaista vaihtelua (Piispa 2007) vai ilmentääkö se jotain laajempaa ja periaatteellisempaa muutosta nuorten ajattelutavoissa (Hakkarainen & Salasuo 2007)? Joka tapauksessa nuorten kannabiksen käytön nykytaso ylittää vielä selkeästi 1990-luvun alun lukemat, mikä voi viitata myös siihen, että vaikka käyttö ei enää lisääntyisikään, se voi vakiintua pysyvästi korkeammalle tasolle kuin ennen toista huumeaaltoa (vrt. Salasuo & Seppälä 2001).

Päinvastainen huumeiden käytön kehitystä koskeva havainto on huumeiden käytön lisääntymisen nuorten aikuisten miesten keskuudessa. Tämä on nähtävissä toisen huumeaallon jälkimaininkina. Osa nuoruudessaan huumekekeiluista kiinnostuneista miehistä on jatkanut käyttöä vielä aikuisiässäkään, jotkut vieläpä ilmeisen aktiivisesti. Tästä ryhmästä kaivattaisiin lisää tutkimustietoa. Kiinnostavaa olisi tietää esimerkiksi, kuvas-

taako kehitys jonkinlaista nuoruusvaiheen pidentymistä miehillä vai onko kysymys pikemminkin kannabiksen käytön arkipäiväistymisestä nuorten aikuisten miesten elämäntavoissa. Tärkeää olisi myös pystyä arvioimaan kehityksen merkitystä huumeongelmien muodostumiselle. Pitkittyyssään käyttö voi johtaa lisääntyneisiin ongelmiin. Merkillä pantavaa on, että 25–34-vuotiaat miehet ovat ryhmä, jossa useiden eri huumeaineiden käyttö on tavallisinta. Olisi hyödyllistä selvittää tarkemmin käyttötilanteita ja niiden kytkeytymistä myös alkoholin kulutukseen, joka on useilla kannabiksen käyttäjillä verraten runsasta (ks. Hakkarainen & Metso 2005). Naisilla, toisin kuin miehillä, huumeiden käyttö rajoittuu entiseen ta-paan pääasiassa nuoruusikään.

Julkisuudessa on joissakin mediareportaaseissa ounasteltu kokaiinin käytön lisääntyneen eurooppalaisten mallien mukaisesti myös Suomes-sa. Tämän tutkimuksen perusteella kokaiinin käytön yleistymisestä on vaikea sanoa mitään varmaa. Yleistymisen merkkejä on todettavissa pitkällä ajanjaksolla (1990-luvun alkuun verrattuna) ja viimeaikaisen käytön kohdalla, mutta muutoin näyttää siltä, että sen käyttö syksyllä 2006 rajoit-tui meillä edelleenkin verraten suppeisiin piireihin. Uusina aineina vuoden 2006 kyselyssä tiedusteltujen gamman (GHB) ja lakan (GBL) käyt-tö näyttää väestöosuusina vähäiseltä. Lukumää-räisesti tuhansiin kohoava kokeilleiden joukko muodostaa kuitenkin merkittävän riskiryhmän, ja on tärkeätä, että asiallista informaatiota käytön haitoista on helposti saatavilla. Myös Subute-xin käytöstä saatiin ensimmäistä kertaa väestöta-son tietoa. Sitä käyttäneiden osuus jäi odotetusti alhaiselle tasolle, mutta riippuvuuskäyttöön oleel-lisesti kuuluvana aineena sen suhteellinen osuus vahvistuu siirryttäessä elinikäisprevalensseista vii-meaikaiseen käyttöön. Tulokset vahvistavat mui-den lähteiden käsityksiä siitä, että Subutex on syr-jäyttänyt heroiinin käytön ja että se on meillä tällä haavaa yleisimmin huumeena käytetty opioidi.

Nuorten vähentyneen huumeiden käytön ja vastaavasti nuorten aikuisten miesten lisäänty-neen huumeiden käytön voi nähdä muokkaavan jonkin verran huumeekysymyksen ongelmakuvaa. Mutta, kuten on todettu, nämä muutokset eivät ole kovinkaan suuria ja niiden pysyvyys ja mer-kitys paljastuvat vasta ajan myötä. Huumeekysy-myksen ongelmakuvaa koskevissa väestön asen-teissa ja mielipiteissä muutokset sen sijaan ovat huomattavia. On arvioitu, että toisen huumeaal-

lon aiheuttama ”pahin säikähdyks” olisi jo mennyt ohi ja varsinkin nuorimmat väestöryhmät olisivat ikään kuin tottuneet huumeongelman läsnäoloon (Piispa & al. 2007, 194). Tämän tutkimuksen perusteella on todettavissa erityisesti se, että alkoholiongelmien nousu päihdejulkisuuden ykkösaiheeksi on tuonut lisää suhteellisuuden tajua siihen, miten suurena ongelmana huumeet Suomessa nähdään. Sitä, että aina vuoteen 2002 kasvanut joukko suomalaisia katsoi huumeiden aiheuttavan yhteiskunnalle enemmän ongelmia kuin alkoholi, voitaneen pitää merkinä mielialoista, joita Juha Partanen (2002, 18–19) on kutsunut narkofobiaksi. Tässä suhteessa tilanne on rauhoittunut. Huolen lisääntymistä ja suhtautumisen tiukentumista on sen sijaan tapahtu-

nut alkoholikysymyksissä. Alkoholiverojen alenus ja matkustajatuonnin rajoitusten poistuminen Viron liikenteestä sekä niitä seurannut kulutuksen ja haittojen merkittävä kasvu ovat saaneet kansalaiset muuttamaan käsityksiään ja suhtautumaan tilanteeseen kriittisesti. Huumeekysymyksessä taas yhteiskunnan toimintatavat huumeongelmien torjunnassa ovat toisen aallon murrosvuosien seurauksena monipuolistuneet ja institutionalisoituneet osiksi pysyviä rakenteita, samalla kun huumeitilanteen kehityksestä on saatu rauhoittavia viestejä. Tässä tilanteessa kansalaisten tuki Suomessa harjoitetulle kahden raiteen huume politiikalle on vahva, ja huumeitilanteen ajatellaan ehkä olevan aikaisempaa paremmin viranomaisten hallinnassa.

TIIVISTELMÄ

Pekka Hakkarainen & Leena Metso: Huumeekysymyksen muuttunut ongelma kuva. Vuoden 2006 huumeekyselyn tulokset

Artikkelissa raportoidaan syksyllä 2006 suoritettun väestökyselyn tuloksia huumeiden käytöstä ja kansalaisten suhtautumisesta siihen. Postikyselynä toteutettun kyselyn kohdejoukon muodostivat 15–69-vuotiaat suomalaiset. Aineiston keräsi Tilastokeskus. Kyselyyn vastasi 3 029 henkilöä. Vastausprosentti oli 55 prosenttia. Vertailutietoja saadaan vastaavalla tavalla vuosina 1992, 1996, 1998, 2002 ja 2004 tehdyistä tutkimuksista. Asetelmaltaan ja kysymyksiltään samankaltaisena eri vuosina toistettu kysely antaa yleiskuvan huumeiden käytön kehityksestä väestötasolla sekä kartoittaa huumeita ja huume politiikkaa koskevien asenteiden ja mielipiteiden muutoksia.

Vuoden 2006 tulokset vahvistavat huumeiden käytön kasvutrendin taittuneen nuorten keskuudessa. Kannabista kokeilleiden osuus 15–24-vuotiaiden keskuudessa laski kuusi prosenttiyksikköä vuodesta 2002 eli noin yhteen viidesosaan. Päinvastainen muutos tapahtui 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa joskus elämässään kannabista käyttäneiden osuus kohosi kuusi prosenttiyksikköä ja viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneiden kolme prosenttiyksikköä vuodesta 2002. Viimeaikainen käyttö lisääntyi ennen kaikkea ikäryhmän miehillä. Näyttääkin siltä, että monet toisen huumeaallon huippuvuosina käytön aloittaneet nuoret miehet ovat jatkaneet sitä vielä 25 ikävuoden jälkeen.

Uusina aineina vuonna 2006 tiedusteltujen ”gaman” (GHB) ja ”lakan” (GBL) käyttö näyttää väestösuuksina vähäiseltä. Lukumääräisesti tuhansiin ko hoava kokeilleiden joukko muodostaa kuitenkin merkittävän riskiryhmän. Myös Subutexin käytöstä saatiin ensimmäistä kertaa väestötason tietoa. Sitä käyttäneiden osuus jäi odotetusti alhaiselle tasolle, mutta tulokset vahvistavat, että Subutex on syrjäyttänyt heroiinin käytön ja että se on meillä tällä haavaa yleisimmin huumeena käytetty opioidi. Julkisuudessa ounastellusta kokaiinin käytön lisääntymisestä on merkkejä todettavissa pitkällä ajanjaksolla (1990-luvun alkuun verrattuna) ja viimeaikaisen käytön kohdalla, mutta muutoin näyttää siltä, että sen käyttö syksyllä 2006 rajoittui meillä edelleenkin verraten suppeisiin piireihin.

Muutokset huumeekysymyksen ongelma kuva koskeissa väestön asenteissa ja mielipiteissä ovat huomattavia. Tämän tutkimuksen perusteella on todettavissa erityisesti se, että alkoholiongelmien nousu päihdejulkisuuden ykkösaiheeksi on tuonut lisää suhteellisuuden tajua siihen, miten suurena ongelmana huumeet Suomessa nähdään. Suhtautuminen säännöllisen humalajuomisen riskeihin on tiukentunut ja kannabiksen kokeilun riskeihin lientynyt. Väestön mielipiteet huumeainepolitiikasta ovat säilyneet viimeksi kuluneet neljä vuotta jokseenkin muuttumattomina. Suomessa viime vuosina harjoitettu, yhtäältä valvontaan ja kontrolliin, toisaalta valistukseen ja haittojen ehkäisyyn panostava kahden raiteen huume politiikka nauttii väestössä laajaa hyväksyntää.

KIRJALLISUUS

AHLSTRÖM, SALME & METSO, LEENA & TUOVINEN, Eeva LIISA: Nuorten juominen vähentynyt, usein huumeiden käyttö ei. Yhteiskuntapolitiikka 68 (2003): 6, 597–602
HAKKARAINEN, PEKKA: Sukupuolierot huumeiden käytössä.

S. 251–259. Teoksessa: Luoto, R. & Viisainen, K. & Kulmala, I. (toim.): Sukupuoli ja terveys. Tampere: Vastapaino, 2003

HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Huumeiden käytön uusi sukupolvi. Yhteiskuntapolitiikka 68 (2003): 3, 244–256

- HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Suomalaisten suhtautuminen huumeisiin ja huumepolitiikkaan. *Mielipiteet ja asenteet väestössä* 2002. *Yhteiskuntapolitiikka* 69 (2004): 1, 39–53
- HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Märkä pilvi ja vuosi 2004. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (2005): 3, 252–265
- HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Nuorten huumeiden käyttö on vähentynyt. *Dialogi* 16 (2006): 7, 36–37
- HAKKARAINEN, PEKKA & SALASUO, MIKKO: Nuorten huumeiden käyttö vähentynyt – uusi sukupolvi, uusi suunta. Nuorisotutkimusverkosto 2007. Julkaisu saatavilla www.osoitteesta.fi
- HUUMEONGELMA EUROOPASSA. Vuosiraportti 2006. Lisabon: EMCDDA, 2006
- KONTULA, OSMO: Huumeet Suomessa 1990-luvulla. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Helsinki 1997
- KONTULA, OSMO & KOSKELA, KAJ: Huumeiden käyttö ja mielipiteet huumeista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 1992: 8. Helsinki 1992
- KOULUTERVEYSTUTKIMUS 2007. Helsinki: Stakes, 2007. Tulokset saatavilla [www.osoitteesta.fi](http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/valtak.htm)
- MUSTONEN, HELI & MÄKELÄ, PIA & HUHTANEN, PETERI & METSO, LEENA & RAITASALO, KIRSIMARJA: Alkoholia ostetaan ja tuodaan enemmän kuin koskaan. Mihin se katoaa? *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (2005): 3, 239–251
- NATUNEN, SANNA & JALLINOJA, PIA & HELAKORPI, SATU & UUTELA, ANTTI: Huumekontaktit ja mielipiteet huumeongelman vakavuudesta. Tutkimus työikäisistä suomalaisista. *Yhteiskuntapolitiikka* 71 (2006): 3, 251–258
- PARTANEN, JUHA: Huumeet maailmalla ja Suomessa. S. 13–37. Teoksessa: Kaukonen, O. & Hakkarainen, P. (toim.): *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa*. Helsinki: Gaudeamus, 2002
- PARTANEN, JUHA & METSO, LEENA: Suomen toinen huumeaalto. *Yhteiskuntapolitiikka* 64 (1999): 2, 143–149
- PARTANEN, PÄIVI & HAKKARAINEN, PEKKA & HANKILAN-OJA, ARTO & KUUSAAI, KRISTIINA & RÖNKÄ, SANNA & SALMINEN, MIKA & SEPPÄLÄ TIMO & VIRTANEN, ARI: Amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäytön yleisyys Suomessa 2005. *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (2007): 5, 553–561
- PIISPA, MATTI: Sanomalehtien tarjoamat huumeviestit. *Yhteiskuntapolitiikka* 66 (2001): 5, 463–470
- PIISPA, MATTI: Huumeiden käyttö muoti-ilmiönä. Nuorisotutkimusverkosto 2007. Julkaisu saatavilla www.osoitteesta.fi
- PIISPA, MATTI & JALLINOJA, PIA & HELAKORPI, SATU & UUTELA, ANTTI: Huumekontaktit, huumeimielipiteet, huumeekampanja – Tutkimus aikuisista suomalaisista vuonna 2004. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B 1/2005. Helsinki 2005
- PIISPA, MATTI & HELAKORPI, SATU & UUTELA, ANTTI & JALLINOJA, PIA: Huumekontaktit vähentyneet, huumehuoli ennallaan. Kansanterveyslaitoksen kyselyjen tuloksia. *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (2007): 2, 187–196
- PÄIHDEHUOLLON HUUMEASIAKKAAT 2006. Tilastotiedote 16/2007. Sosiaaliturva 2007. Helsinki: Stakes, 2007
- RÖNKÄ, SANNA & SALONEN, PIRITA (toim.): Huumetilanne Suomessa 2006. Kansallinen huumevuosiraportti EMCDDA:lle. Helsinki: Stakes, 2006. Julkaisu saatavilla [www.osoitteesta.fi](http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Paihteet/reitox.htm)
- SALASUO, MIKKO: Tiedotus huumeriskeistä kompuroi. Vieraskynä. Helsingin Sanomat 1.8.2006
- SALASUO, MIKKO & SEPPÄLÄ, PAULIINA: Aaltoja vai vedenpinnan pysyvää nousua? S. 227–238. Teoksessa: Onnela, T. (toim.): *Pyhä huumesota – Huumepolitiikan pelkoja ja utopioita*. Uusikaupunki: Vihreä Sivistysliitto, 2001
- SNELLMAN, SASKA: Ei kenenkään asia. *Näkökulma*. Helsingin Sanomat 2.8.2006
- TAMMI, TUUKKA: Medicalising prohibition. Harm reduction in Finnish and international drug policy. *Tutkimuksia* 161. Helsinki: Stakes, 2007
- TUTKIJAT VAROITTAVAT GAMMAN JA ALKOHOLIN YHTEISKÄYTÖSTÄ. Tiedote. A-klinikkasäätiö 19.7.2006
- TÖRRÖNEN, JUKKA: Lehdistön huumeoliittinen asemoituminen vuosina 1993–2000. *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (2002): 6, 513–522.